

ACC. N:R M. 13576:1-16.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Blekinge

Upptecknare: A. O. Lundberg, Mänsrum

Härad: Bräkne

Berättare: " " "

Socken: Ård

Berättarens yrke: f. d. stenhuggeriförman

Uppteckningsår: 1954

Född år 1875 i Ronneby landsf.

Jakt och djurfångst s. 1-16.

LUF 101.

Warg

Några vargar her i Blekinge har inte hört talas om på 60-70 år då de hälsade på i en gård der de rev hål på taket till en fårbod som var täckt med halm och på så sätt kom över ett får och ett lamm, sedan den tid har inte vargar varit synliga i våra trakter.

Iden mycket gamla tiden då då va mycket stränga vint-rar kunde folket i våra trakter på tillfälle att se stora skockar av uthungliga vargar som ofta gick till anfall även mot människor, många har räkat rätt illa ut för dessa glupska djur.

En bonde hade en gång hämtat ett byrkekar som han lassat på en släde och skulle köra över en sjö då han fick syn på flera styck vargar komma mot sig, fog han byrkearet valde dälla på isen fog en rya som hade i släden med sig, då han kröps under karet, då vargarna kom till karet satte de lars-arna under för att välla upp detta då fog bonden

Suf 101
1.

Nyan och huggde ^{ack} klorna på sina förföljare, då de med
rysliga fjut fann för gott försvinna.

De djur som var mest rädda av vargarna ^{var} får, getter och
svin, då hället allonsvinen som blev lätta byte för ut-
hångliga vargar, då dessa svin fick hålla sig i skog
o bokskogarna hela vintrarna.

Då vargarna blev förmånga och närgångna samlades
folket i hop o stälde till riktig skallgång, detta
hade då goda med sig att de vargar som inte kunnat
des mer blev skrämde till skogs varifrån de kommit.
Att fånga varg med sak har ja hört talas om, även
har ja hört att åtminstone en varg blivit fångad
i en rävgrav, i denna grav var nerkommen ^{högskärring}
en räv, så också vargen som låg tryckt intill den run-
da och lodräta brädväggen, räven i sin tur sprang
runt uppåt brädväggen till försök att komma ut.
då så skärningen till räven du lille visst springer
här o vespas men fader värd han sitter still

Det lamman gjorde liggkärningen der hon satt på sin
bröjase. De vargsakar som fanns i den gamla tiden
var alldeles säkert hemgjorda. Långt med krok eller
nät har inte förekommit.

Räv

Räven förekommer i våra trakter mycket talrikt och
gör mycket skada på allt småvilt, till exempel lamm,
höns har han särskilt tycke för, om han lyckas krypa
sig in i ett höns hus får han så många han hinna
lära undan o gräva ner.

Jakt

Den vanliga rävjakten har alltid varit och är fortfarande
med drivande hund, ty då kan flera jägare få det
frevliga nöjet att jassa på drovet, då större ut-
sikter finns att få mickel dömd och förpassad till
de sällas jaktmarker, då kan gå till att lägga en
död hönd på ett passligt ställe der räven druka
hälsa på, och mottaga honom der med ett säkert skott

Fångst

Allt röka ut på ur lyan var allment av rävjägarna förr,
rävsak o fällor placerades utanför lyan, förgiftade
beten var någon som användes. Rävgräv var någon
som hade, en sådan har funnits i Thierbyd o finns ännu
fast illa förfluten den är inte använd på minst 30 år
Ja själv varit med då de hämtat upp två en morm.
på senhösten och förvintern kunde de säkerträkna
med minst en i veckan, att leta eller riva igång ankan
va det ingen räv som gjorde, men de stora berguarna
då de kom o slog ner på ankan som var satt fast
på mittfåren som lockfågel, kunde hända de kunde
fatta på henne innan de drasade i den åtta alnar
eller (16 fot) djupa graven, som var invändig tillad
med mycket släta o hela bräder, detta för att omöjlig
göra de mest halsbrytande försök för den lispiga
mickel att ta sig ut. Graven var täckt (gillrad) med
4 mycket tunt med balm att den gav rik för minsta lyngd.

Lodjur

Har inte förekommit i våra trakter.

Plg

Har alltid funnits och fins tillockmed i alla sydligaste
blekinge, der den jagas med drivande hund den tillåtna
tiden på hösten och varar blott två tre dagar.

Plt smygjakt och fjurstycke var allment i den gamla
tiden numera förekommar sådant ofog, mycket sällan.

Rådjur

Är mycket talrika även i våra trakter och jagas
med drivande hund, att godsägare o bönder är mycket
rädda om dessa djur, och därför har noga uppsikt
med fjurjägare som dykt få betla för sitt ofog.

Sonbjörd och Kronbjörd

5
Fins inte her distriktet vilda. Har fins men Bengt Berg
på Eriksterg ^{der de} inhägnade dessa ställiga djur är blott
för Bengt Björ. Distriktet ins för ett finare jakt-
sällskap

Utter

6. Här fins utter män är ganska svåråtkomliga jaktsättet är av flera slag, hund kan användas endast i större gryn då för att driva uttern dit jägaren står o passar med en tjuga, en för ändamålet passlig stake eller klubba, bössan är då sista en utterjägare tar till, då de vill hälska de dyrbara skinnene så oskadade som möjligt, uttern kan lätt fångas i sål, någon föredra att bakfa då då är fint manljus, hälska vid skärvel der uttern håller till.

Säl

6. Förre va då gottom säl i våra farvatten då hälska på höstsidan, kunde man passa på då de var uppe krupna på en lång mycket låg hall lagom skott-hall från ett annat skär va då så gott som säkert att en säl blev liggande som jaktlyste, att klubba säl har inte förekommit i våra trakter, men uppe i älandskar och andra platser uppåt Norrland

där var då allmänt att klutta säl på isen. Att fanga sälkrok är mycket sällan, men har dock hänt att en mindre säl kennat fastna på en lastkrok då först en forsk nappat på kroken och sälen i sin tur skulle sluka denna.

Grävling

Grävling fins gott om men då grävlingen är av ringa värde är den jakten inte eftersträvad, grävling jagas endast för fettets skull och då mästa fett en stor o fet grävling har är tre halvstop eller två liter vardt halvstop kostade en o femtio, skinnat befingade endast femtio öre, annars jagades grävling på samma sätt som räv i gylt.

Hare

Den svenska haren var och är mera allmänt, den tyska haren är nu nästan slut i våra trakter, vid har jakten användes hunder av stövare typ, sådana som kan driva och förfölja haren även i större ringar.

ty haren såväl som häven går i större eller mindre
kuddelar som kallas av jägare för ringar.

Jaktsättet är de samma såväl i snö som i armark,
Lura på harar vid betesplatsarna var många som
gorde, men då endast fjurjägare, skrämman upp
hare med en sorts skrämla behövdes inte då de
hade en tränad jakthund. Att fånga hare med snara
nå, eller så, hör nog till mycket gamla tiders fångst-
metod, som säkert inte förekommer i våra dagar.

Igelkuttar

Att fånga igelkuttar går mycket bra att rulla dem i
en korg, eller låda om man vill flytta dem från en
plats till en annan, igelkuttar är en utmärkt
roffångare, att särskilt eftersökt för skinnets skull
är den inte, och ej håller för fläsket.

Illor

8 Skogsillorn är iliken och rovgriig, den är en
farlig fiende då han lyckas tränga sig in till hönsen

han är i stånd att äderlåta dem till döds, han suger i sig blodet så får de ligga till synes orörda. En annan iller som hålles lam, är en mycket liten med en gul päls, denna iller taggs ofta med få kaninjag. Han släpps in i grypen och kaninen kommer strak ut, då då går lätt att fånga kaninen i ett nät behövs inte vare sig bössa eller hund.

Rapphöns

Rapphöns har alltid funnits i våra trakter, i den gamla tiden var de så talrika, att de ansågs nära nog som skadedjur åtminstone för dem som hade mindre jordareal besatt. Deremot i våra dagar är de så gott som alldeles försvunna, några rapphöns har inte her i Blekinge förmärkts på femton å tjugo år. Den riktiga rapphönsjakten bedrevs alltid med stående hund, dessa hunder var alltid av finare raser såsom Zäcker och point. då: dessa hunder gick lika bra på fasan fjäder, arse, and, m. m. fiska dom namnet fagelhund

Allt använda sig av varesig instrument, hästar, oxar, eller ko vid rapsphönsjakt har alldrig kommit i fråga åtminstone her i södra Blekinge.

Allt fånga rapsphöns med ryssjör eller nät är her alls inte känt i våra bygder. Allt en rapsphöns kunnat förirra sig in i en ryssja eller althomma då de är utsträckta på marken till lock har förekommit men detta få vi anse som olycksfall.

Allt fjurjägare passade på då rapsphönsen var samlad i flock, då i en fåra på en åker eller i en buske på en backhällning. Fasan jagades på samma sätt som rapsphönsen. Beckasin håller sig mest längs stränderna och är numera ofterst sällsynta. Morkula skutes då den är på skräck över en dält mällan frenne backkullar.

Fjäder

10. Här i lövskogarna utmäd havet fins inte fjäder
uppe i barrskogarna fins men mycket sparsamt

Ljädern sjöls mest för heent, men mycket ofta vid spel även
lulvan användes ofta vid ljäderjagt, de flästa ljädrar
som skuts på våren är nog speltjäder, ty då är då tillfälle
för ljevjägarna att kunna skaffa sig en stek.

11.

Fänghet

Med nät eller snara har inte förekommit, åtminstone
här i sydligaste Blekinge.

Orre

De här gottom i björkeskogarna såväl på fastlandet som
på öarna som är bevästa med björkeskog, de tycks
inte va så jagade, men de är oftast försiktiga, därför
mycket svåra komma i skottstånd till dem beröende på
att de sätter sig i de högsta björkarna der de kan
lätt upptäcka öglor i mässen

Fänghet

Snaror eller här har inte förekommit här men
en uppstoppad orre (lulvan) har förekommit
några konstgorda inrägnader har inte förekommit.

Sjöfågel

Alla sorts sjöfågel förekommer här, ändarna och skräken är nog talrikast, dermest knipa, äjder, soor och alfågel (ollar) förekommer i mindre flockar ändarna är de mest eftertraktade fåglarna och jagas oftast med hund i vassarna, skräken och de öfriga sjöfågeln är best att passa på vid havsstranden der man byggt upp skyttekurar med flera skottgluggar (västskul) med der omkring allagda vetter fem eller sex famnar från landkanten, på de sifferska holmarna är alltid best, detta jaktsätt är best på våren, även på vintern om det är isfritt går det bra att lura fåglarna med vetter. I den mycke gamla tiden då då var mycke stränge vintar gick fiskare ut så långt till havs de vågade sig och där byggde upp stora vakar och byggde västskul någon meter från vakkanten och der sköt massor av fågel av alla slag mest ollar

Tran jakt har inte förekommit här; våra trakter berömda
på allt dessa ståtliga fåglar varit frilysade alla tider.
Långst

Allt spenna nät för sträckfågel är nog ett lönlöst och
fåfångt arbete, allt fånga sjöfågel i Ryssjön eller homman
gör man inte, men deromot i garn kan man ofta få dyk-
änder som knipor o väjer, detta i vanliga jäddgarn,
några beten behövs inte, man får betrakta denna fångst
som rena olyckshändelser. Insamling av ägg var
mycket vanligt i den gamla tiden, då i allmänhet mäs
och lärnäggar.

Kramsfågel

Till Kramsfågel kan man räkna dem som är odugliga
till menisoföra, såsom skäggdoppingen, kramulen,
älakräkan, mäsarna, m.fl. att försöka sig på att
fånga dessa fåglar med vare sig snaror eller annan
fångstredskap fins inte någon som försökt
eller försöker sig på.

Rovfåglar

Alla rovfåglar är hönshöken den vanligaste och även den mest fruktade för alla dem som låter sina höns o ankor gå ut och in, även för de vilda såsom rapphöns, fasaner, harar, kaniner, ja nästan allt småvilt är han alltid färdig att dramma.

På här vi ruven o örnen som slår ner på såväl mindre får som lamm till och med smågrisar i en havgård kan få släppa livet till.

All dessa rovfåglar fångas vare sig med krokar eller snaror gör de inte därför är de besta medlet ett välriktat skott. På i all rovfågel kan gå då en uggle satt sig på en sten eller vid en burke i lungen o ro för att såva. Att äta rovfågel är säkert inte någon som försökt sig på.

Rottor

14 Rottfällor fins av många slag, såsom större nät-fällor, fjäderfällor, hålfällor o klumpafällor

Änder

På den sjöfågel som mest kommer ifråga när det bedrivs riktig storfågel på dessa läckra fåglar första och andra lärliga jakt dagen som vanligen infaller i begyrti månad, de gosseare som är ägare till sjöar. havsvikar som är riktiga på vassar och dito ändor har till dessa dagar inbjudit sina vänner som till största delen består av grevar, baroner, konsular, bankdirektörer, läkare, grosshandlare samt andra fina herrar som inte är jägare men inbjudna att äta o supa och höra jakt historier.

Jaktmark

15 Alla som inte äger jaktmark får hyra jaktträtt någon kunde få låta av en lönne att jaga på hans marker. De första fallen var det några herrar från staden som hyrde jakten av alla bönderna i ett byalag, denna jakt får man kalla sena nöjes jakten, då den mest bestod av hare o baninjakt

Jakttid

Åtminstone så länge ja mins har bestämmelser om tillåten och förbjuden tid varit gällande, på olika jakt och olika tider, att någon bestämmelse på hur mycket de skulle spara av då vilda fans inte strolerade i deras jaktarrändekontekt.

Jaktens betydelse

Att någon som jagade kunde uteslutande leva på jakten var inte tänkbart, denna sorts hantering får man nog anse som en slags sport och rätt inte till någon förtjänst, men likväl glädjande att komma hem med en hare eller kanin i väskan. Något av då skutna att sälja var alldrig tal om utan de lyckas skuta en räv eller en grävling någon större inkomst blev då sannertligen inte.

Livsstycke

16 Hvar ledvits alla tider för mer än nu och då nästan alltid på olaga tid.